

Il luf u l'agnè?

Nursers smanatschads abandunan alps en Savoia

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«Le loup et l'agneau»:** Las scolas francofonas han popularisà questa fabla plain vita da Jean de La Fontaine (1621–1695) nua ch'in luf fomentà prenda vendetga da l'uman e ses chauns, sdrapond e magliond in agnè innocent. La convivenza malsegira da l'animal da rapina e da la nursa sa palesa puspè en Maurienne, vallada relativamain sitga dal flum Arc en Savoia, ed en intschess alpins limitrofs. Da quai rapporta schefredactur Brice Perrier en il quart numer da sia gasetta mensila «La Voix des Allobroges»*. L'autur ha era consultà in expert da la selvaschina vallesana.

In grond pass enavos

Ils Allobroges, pievel celtic da l'antica, vivevan a Geneva ed en ina gronda part da la Savoia d'oz. L'imni da Savoia ha num «Le Chant des Allobroges». Il feigl da Perrier porta lur num ed infurmescha davart dumondas localas senza resguardar ils tabus da Paris. L'article entitulà «Le loup ou l'agneau?» occupa bunamain l'entira p. 3 dal numer da settember. El numna las vischnancas d'Aiton e Termignon, l'emprima giusum la Maurienne, l'autra sper il Parc naziunal da la Vanoise. Nurser Denis Richard (Termignon) rapporta: «Jau hai mess ad alp ils 14 da matg (...). Ils 20 da zercladur hai stgargià e vendì l'entira muntanera. Ils lufs han attatgà trais giadas e mazzà 25 da mias 150 bestgas. Jau era qua a pertgirond, ma ils lufs attatgavan en la tschajera.» E Michel Mollard, anc sin l'alp da Termignon: «Da mias 400 bestgas han [ils lufs] maglià 50 agnells e trais u quatter nursas; passa 20 èn svanidas, tut quai dapi che jau hai mess ad alp ils 14 da fanadur (...). Ussa vi jau vender la mesadad da mia muntanera; l'onn che vegn resta enturn chasa.» Mollard commentescha: «Igl è grev

da pertgitar nursas (...). La saira na san ins betg las manar sut tetg sco arments. Nursas (...) fan quai ch'i vulan.» Luc Etellin, allevatur d'Aiton, fa bilantscha: «Il consument resguarda la derivanza da la charn e pretenda in agnè franzos. Cunzunt l'agnè savoiard d'alp sa venda fitg bain; ins na po gnanca cuntentar la dumonda. Ma il luf periclitescha tuttatg l'allevament da l'agnè sin pastgira. Il trend è d'al pavar d'enviern cun grauns. Per cletg na datti pli farina d'animals.» Perrier: «Ins sto savens pertgitar da di e da notg (...). Bleras giadas na basta gnanca quai, malgrà ils chauns 'patous' e la clasira ch'ins recumonda per proteger la muntanera. Ils allevaturs resen-

tan quai sco in grond pass enavos (...). Tarnus datti fitg bleras muntaneras pitschnas; ellas svaneschan plaun a plaun.»

In Vallesan admonescha

L'autur ha discurrì era cun Narcisse Seppey, «respunsabel da la selvaschina en il chantun Vallais», che constatescha: «Memia blers luvs muntan in privel. L'emprim stgatschan els ils pasturs; quai fa donn a la flora e stgatscha era bestgas pitschnas sco ils splers. La diversità biologica premetta ina controlla da tuttas spezias; dentant na controllesch'ins betg ils animals da rapina. L'uman, sco anè central da la chadaina, duai controllar sez (...). Il luf sa multipli-

tescha en la Frantscha dal sid; (...) quai fa donn a tuts animals ad unglà, sajan els selvadis u dumestis. Lainsa ch'i vegnia sco en tscherts intschess da l'Europa da l'ost, nua ch'i dat fitg blers lufs e diesch giadas pli paucs animals ad unglà? (...) Luigi Boitani, il scienzià respunsabel dal program luf en l'Italia, manegia che [fraudaders da chatscha] sajettian giu u tissientian 100 – 150 lufs l'onn (...). La cunvegna da Berna (per la protecciun dal luf), han sutscrit insaquants ministers cur ch'ins na spetgava tuttina betg ina tala propagaziun.»

Adressa: 377 Avenue du Comte Vert,
F-73000 Chambéry. Posta electronica:
lavoixdesallobroges@netcourrier.com